

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.).
A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Készülődés.

Lombos erdő árnya hiába marasztal,
Megyek Budapestre robogó vonattal.
Virágot is viszek, úgy kötöztem össze
Csöndes alkonyórán,
S elszórom egyrésztét érted magyar népem
Forró imádságban az alföldi rónán.

Virágom más részét ifju hősnek szántam,
Lihegő kebellem ki elétör bátran.
Deli a tartása, aczélos az izma,
Magyaros a kedve —
Szépséges Budapest, a győzelmi pálma
Ott van már kezdedbe.

Hűs erdei csermely bár marasztva cseveg,
Utra készen vagyok, elmegyek, elmegyek . . .
A harmadik csokor ott leszen — imámba :
Érted Szentegyházam
Leborulok igaz, egy Istenem előtt
Hittem templomában.

Tarcsafalvi Albert.

Milleniumi ima iskolás gyermekek számára.

Magyarok Istene, szerető édes Atyánk. Jó tanítóink vezérelte mellett, himnuszokat énekelve, három színű nemzeti lobogónk alatt feljöttünk a te szent templomodba, hogy ártatlan szívünk egyszerű imáját elrebegjük a mi jó Magyar hazánkért. Hogy neked hálákat adjunk azon kegyelmedért, hogy ős apáinkat a messze Ázsiából e szent földre vezérelted, hogy nekünk itt hazát szerezzenek s azt nekünk megtartsák ezer esztendőn keresztül.

Milyen árvák, milyen elhagyatottak lennénk mi, ha nem lenne hazánk . . . És milyen boldogok és milyen megelégedettek vagyunk mi e szép magyar hazában. Ez a föld a miénk. Ennek a földnek barázdáit apáink szántják orca veritékkel, hogy buzát, kenyeret teremjen a mi számunkra. Ezen a földön háboruztak a mi őseink, hogy hazánkat megvédjék. Oh mennyien meghaltak a hazáért a csatatérekben, az ellenség fegyverei által, hogy mi boldogok lehessünk ezen a földön. Mi azt sem tudjuk hol vannak eltemetve ők, még koszorút sem tehetünk az ők szent sirjaikra, hogy legalább ennyibe megköszönjük, hogy ezt a szép Magyar hazát szerezték a mi számunkra. De imádkozunk érettök és kérünk tégedet édes jó Istenünk, hogy áld meg az ők szent poraikat háborítlan édes nyugalommal. A mennyországba pedig tüntesd ki őket a halhatatlanság fényes koronájával. Add oh ur Isten, hogy a te országodból lássák és örvendjenek, hogy nem ok nélkül haltak meg; mert ez a szép föld, melyet hazául elfoglaltak ezelőtt ezer esztendővel, most is magyaroké ezer esztendő után, és most is Magyarországnak hívják és mi, az ők késő unokái lakunk, mint tulajdonukon, e szép haza földjén.

Szentelj meg minket jó Atyánk, hogy mi is olyan jó magyarok lehessünk, mint a régi magyarok voltak, hogy mi is úgy szeressük ezt a szép hazát, mint ők szerették.

Segélj meg jó Istenünk, hogy jó tanulók lehessünk s Magyar hazánk történelmét tanuljuk szorgalommal a többi tudományokkal együtt ösmerhessük meg közelebről legalább azokat a hős vezéreket, magyar királyokat, a kiknek köszönhetjük ezt a szép magyar hazát. Ösmerjük meg a párduczborbe öltözött honszerzőt Árpádot, a nagy bárdu Botondot, a nagy kürtü Leheld. Istvánt a szent királyt, ki nemzetünket a keresztény vallásra térítette, mint egy szent apostol. A szekercze csapásról híres Lászlót, ki kitünt seregéből mint egy zászló. Könyves Kálmánt a tudós, törvényt szerző böles királyt, Mátyást az igazságot. Rákóczit a szenteszmék harcossát, az önfeláldozó Zri-

nyit, a hadverő Hunyadi Jánost és a többi nagyokat, kiknek csoda dolgai mind feljegyezve vannak a mi tanulságunkra.

E végre áld meg a mi jó tanítóinkat, kik bennünket a tudományok ismeretére vezérelnek — jó egészséggel, boldogsággal, hogy tanithassanak bennünket minden szépre, jóra, és igazra.

Áld meg a mi jó királyunkat, Magyarország koronás királyát és felséges családját hosszú élettel.

Áld meg jó szülőinket, kik minket ruháznak, táplálnak, gondoznak: ezer áldással, jószerencsével és boldogsággal, hogy leljenek igaz örömet mi bennünk.

Áld meg földjeinket termékenységgel, egyházunkat előhaladással. De áld meg mindenek felett a mi szeretett Magyarházaunkat minden jóval, hogy legyen boldog, hatalmas és tisztelt az egész világtól; hogy érjen új ezred éveket.

Tedd emlékezetessé e napot előttünk, hogy ne feledjük, hogy mi vagyunk azok a boldogok, kiket abba a szeretetbe részesítettél, hogy hazánk ezeréves fennállásának emlékére ünnepet szentelhettünk.

Ird szivünk táblájára a költő parancsát:

Hazádnak rendületlenül
Légy hive oh magyar,
Bölcsőd ez s majdon sirod is,
Mely ápol s eltakar.
A nagyvilágon e kívül
Nincsen számodra hely,
Áldjon, vagy verjen sors keze
Itt élned, halmod kell

Amen.

Egy pár alkalmi gondolat. V-E

Az honfoglalás ezredév ünnepéye alkalmával kifogyhatatlan a hálálkodás a Mindenhatóhoz, ki annyi vihar között megtartá számunkra e hazát

Mondjunk mi is hála imát azért a Mindenek urának. Ha valamit, ezt ismételhettük, mennél gyakrabban, mert ez nemcsak a buzgóságot neveli, de a hazaszeretetet is és bizonyos kellemes öntudatot ébreszt bennünk, mert ha áll ezen mondat: segíts magadon, mert akkor az Isten is megsegít, hát akkor el kell ismerünk, mikép nemzetünknek is van része abba, hogy

az ezer év előtt Árpád ősapánk által elfoglalt hazát megvédvé annyi ellenségtől megtartotta.

De hát a székelység! mely ezer éven tul viszi, a messzesze időkre, bérczes kis hazájának elfoglalását.

Atilla útódai mikép és hogy tartották meg kis hazájokat, azt a földet, melyet csaknem erdő horított, melynek magas bérczei közt még ma is — ezerévet felül muló idő után — csak amugy szaladnak szabálytalanul a kisebb folyók helyet adva annak szük völgyein a dúsan termő növényzetnek.

A székelyek eredetéről eleget irtak, egyik hun utódoknak tartja, más ennek ellenkezőjét állítja. De mi székelyekül Attila utódainak tartjuk magunkat és nem is lenne jó ezen hiedelemtől megfosztani bennünket. Ezen hiedelem jogosult is, mert sok eredetiség és a magyarokétól eltérő szokásaink, sajátságaink voltak a multban, melyekből még ma is maradott fenn némely.

Mindezeknek hatása alatt kétszeresen kell örülnünk a honfoglalás magasztos ünnepén és együtt nemcsak a magyar, de mindazon testvérnemzetűekkel imára emeljük kezeinket, kik e szép hazát magukénak tartják.

Ne vitassuk, mely nemzet lakója régiebb, elég hogy van hazánk, mely táplál, mely éltet, mely virágzik, melyet együtt védünk meg az ellenség rohamaitól és melyet együtt tartottunk meg mindnyájunk számára.

Versenyezzünk a hazaszeretben

Áldozunk annak oltárára, hogy midőn hálát adunk a mindenhatónak a honfoglalás ezredévi ünnepén, most midőn annak határvövény átlépünk, fogadjuk fel, hogy azt a drága hazát mi és utódaink fentartjuk, ha kell fegyverrel és vérünkkel is megvédjük.

Ezen érzést nemzedékről-nemzedékre kell már a fogékony gyerekek lelkébe csepegtetni és azok testébe az anyai tejjel beoltani.

A honfoglalás ünnepéye mellett nem felejtkezhetünk meg azon haladásról, mely a fegyverszünetek közt fejlődött.

Nem látjuk-e szemeinkkel azon fejlődést, melyet a civilizáció tett, mely csaknem bámulatos, főkép rohamosságáért.

Mert mi a magyarhaza és főkép annak keleti részén lakó

fiai, századokig védtük hazánkat a barbarismus ellen. A csaták zaja nem engedett időt a szellemi munkára. Csaknem a megsemmisülés fenyegetett, de megtartott az űs erő, mely a békésebb években a szellemi téren is mutatkozott.

Rohamosan fejlődünk, mert éreztük hátramaradásunkat, kettőztetett szorgalmat kellett kifejteni, hogy mi is bejuthassunk a civilizált népek társaságába. Azok már el is fogadták és bámulással lepte meg őket, kik alig ismertek bennünket, s ez milleniumi kiállításunk.

Ez egyik dicsőségünk. A más meg azon szeretet, mely koronás királyunkat ez alkalommal is a nemzettel összeolvasztotta, hogy együtt, mint egy lélek fohászkojjék a Mindenhatóhoz, ki a hazát ezeréves küzdelem között nemcsak számunkra megtartotta, de azt a miveltségnek oly fokára fejlesztette, mely helyét megállja a civilizált népek közt.

De ne legyünk elbizakodottak, sem elfogultak, nekünk még mind kettőztetett tevékenységet kell kifejtenünk, hogy azon nemzeteket utol érjük, melyek míg mi, a barbarismus ellen, védtük magunkat és ez által őket is, a békés haladást élvezték.

De mit mondjak ez alkalomból a székelységről, melynek multjából alig maradt meg vagy egy irás. Elseperte mi lehetett is, a keletről jövő támadás. Még egy rovás se maradt fenn mely négyszögű pálczára hun betűkkel volt bevágva.

Elég annyi, hogy a magyar nemzetnek a Székelyföld volt a melegágya, melyből a magyar hazában, nagy hézagokat plántált be. Sok jó tulajdonai mellett, valljuk bé, vannak hibái is. Hisz minden tárgynak a fényoldala mellett van árnyoldala is. De van kebelében hazaszeretet, mely silány földjéhez köti, a mellett fogékony elméje. Hány derék és mivelt hazafit nem szült az már eddig is. Mily nélkülözésekkel igyekezett magát mivelni, tanulni. Ha olykor egyik fiut, a szegény székely, iskolába küldé, a mást az eke mellett tartá, egyik a szellemi a más az anyagi téren működött, szóval igyekvő nép, kereskedik, fuvaroz, dolgozik, épít, de szükebb hazáját nem hagyja el, csak ha hivatása mint hivatalnokot, tanárt, tudóst vagy más téren, attól távol tartja.

Némely újításoktól tartozkodik ugyan, de azért csak kezd

az új intézményekkel megbarátkozni, nem ragaszkodik már a régi székely törvényekhez, elfelejtette vele az 1848-ban kimondott egyenlőség. Egyedül a vallásához ragaszkodik. Ez áll a székely unitáriusokra nézve is, legyenek is buzgók és hűek azon kijelentésekhez, melyeknek megvalósítása egykor öseinknek oly nagy küzdelmébe került. Tiszteljék másoknak vallását és legyenek türelmesek, tanuljanak és igyekezzenek tovább is annak javára és annak virágzására munkálni.

Nem elég csak az ősi származásra büszkének lenni, nem elég az ezredévet meghaladó honfoglalásra való visszaemlékezés, hanem törekvés, előhaladás minden jóban.

Fejleszteni a rejtező őserőt, hogy utódaink ezer, meg sok ezer évek múlva is a dicső multhoz méltó helyet foglalhassanak el a civilizált népek társaságában.

Ugy légyen!

Id. Daniel Gábor.

Az ezredévi unitárius gyűlés.

Még csak egy-két nap van hátra s már itt lesz a hazai és külföldi unitáriusok nagy gyűlése. Ott fenn leszünk az ország szívében, ott a haza s a külföld színe előtt a nagy székesfőváros parányi unitárius templomában!

Ha oda téved egy-egy kíváncsi szem. hogy lássa, mik hát azok az unitáriusok, ne nagyon csigázza fel várakozását, mert biz' ott nem fogja látni a biboros főpapságnak még csak a színet is. A főnemesi kar bársony palástjáról, nem csillog az aranyhimzés. Ne várja a fényes fogatok robogását se, mert a külső pompából hiányozni fog minden, a mire egy kíváncsi szem számíthatna.

Miért? „Mult időknek visszagondolása, elvihartzott kinnak sarjadása.“

Az unitáriusoknál nincsenek ilyenek. Az unitáriusok között, mit kívülről láthatsz, az egyszerűség s aztán a szegénység.

Önkénytelenül jött tollunk alá ez a szó. Nem mi találtuk ki erre az alkalomra, hanem inkább tollunkba mondották. Ugy van ünneplő magyar nemzetem, maga az unitárius lelkész mondotta azt, hogy „szegényes“ palástját otthon hagyja, nehogy megszegyelje magát a fényben úszó magyar főváros, meg azután azok a jó külföldiek, a kik hiréből hallották, de az életben nem látták, hogy mi az a papi szegénység.

Eh, de miért is találták fel ezt a szót s miért mondták rá az unitáriusokra? Hát szegény az, a kiből a nemes lelkese-
désnek oly tüze lángol, mint abban a lelkészben, a ki nem tudja
ugyan mivel, de azt tudja, hogy ott lesz azon a közös gyü-
lésen. Szegény-e az, a ki onnan az Olt, a Homoród, a Küküllők,
Nyikó, Nyárad, Maros s Aranyos mentéről feleségét és gyerme-
keit mind felbiztatta s mind felis viszi, hadd lássák meg hon-
foglaló Árpád dicső bejövetelét, ezer esztendő dicsőségét, gyá-
szát s meg azután legelső főpapját Dávid Ferenczet, a mint fej-
delme s a rendek előtt, égi ihlettől megszállva, ki mondja a
nagy igazságot: *A hit Isten ajándéka!*

Ime ebben rejlik a titok! Ime innen van az a határtalan
lelkesezés, az a kitartás, a mely nem engedte elcsüggedni ezt a
maroknyi sereget, midőn feje felett csüngött a pallos, midőn
szeme előtt tárult fel a börtönajtó.

Az unitáriusok hite egyszerű, mint önmagok, tantételeik
száma kevés, de azoknak talaja a szív, levegője az evangelium,
a tisztító szérűje az értelem, vetőmagja a szeretet.

Ebben az egyszerű hitben rejlik az a vonzerő, a mely ösz-
szegyűjti azt a még egyszerűbb sereget, lelkészeivel, tanítóival,
fiaival, leányaival együtt.

A kíváncsi szemlélő nem fog találni rajtuk olyant, a mi-
lyenhez az ünneplő fővárosban szokott, de látni fogja azt, hogy
ez a falusi székely gyülekezet tarkitva van büszke Albion és
számító Amerika tudós, gazdag és előkelő fiaival és leányaival.

Kétségtelen, hogy a budapesti unitárius gyűlésnek ez adja
meg az igazi érdekességet, mert ezzel lesz bizonyossá téve, hogy
az ők hitők nemcsak egyszerű, hanem egyetemes is s annak él-
tető eleme a szeretet, ragaszkodás, kitartás és áldozatkészség,
mert mi egyéb birhatja rá egy hetekig tartó tengeri utra a bos-
toni férfiakat, a providenczi nőket s angol férfiak és nők egész
seregét, hogy veszélyt nem rettegve, pénzt nem kímélve ide se-
regeljenek, hogy kezet szorítsanak a székely emberrel. Ez a hit
mive. Ez a mi erőnk!

Ez az, a mi a budapesti unitárius gyűlés sikerét előre biz-
tosította s a minek következtében az még abban az esetben is
meg lesz, ha külsőleg nem fog olyannak látszani.

De mi ez iránt nem aggódtunk, mert a szereplők névsora
kezeskedik.

Ismételjük tehát ez évi jelszavunkat: föl a nagy ünnepre!
Föl a minél előbbi találkozásra!

Boros György.

A roszra való hajlam a rosz nevelés következménye-e?

(Vége.)

Mindezek mellett is nem szegődöm azok táborába, a kik az örökléssel szemben teljesen kizárják és megtagadják a *nevelés* lehetőségét, mert a mely pillanatban ezt elismerém, azon pillanatban letenném tanítói hivatalomat és Sisiphus követ nem görgetném hasztalan tovább! Ha ez így volna, akkor az egész paedagogia csak szemfényvesztés lenne! A felhoztam példa én előttem csak a nevelői feladat óriási nehézségét jelzi és azt, hogy jóllehet a nevelés nem arathat mindig biztos diadalt az öröklött hajlamokon, de ezt is inkább a nem elég alapos, ovatos és nem elég körültekintő elhamarkodásnak tulajdonítom a helyett, hogy elismerném a nevelés teljes tehetetlenségét. Mert noha kétségtelen igaz, hogy sokszor a született erők oly mélyen gyökereznek a lélekben, hogy azokat még a leggondosabban vezetett nevelés sem törölheti el teljesen, de bizonyára mérsékelheti és módosíthatja és elvégre is a nevelés feladata már ez által is megoldottnak tekinthető, a menüiben ha ezen okszerű nevelés rendszeresen ivadékról-ivadéokra kiterjesztetik: a mely öröklött hajlamot az első ivadékon mérsékelni, vagy módosítani bírt, a második, vagy harmadik ivadékon teljesen célját érheti és így a nevelés hatalma diadalmat ül a született erőkön. Hiszen ki tagadhatja az igazságot, hogy: „*Consuetudo est altera natura.*“ A mily vereséget szenvedett a nevelés hatalma Rákoczyval, éppen oly fényes győzelmet aratott *Nagy Frigyesen*. Ime ő született hajlamainál fogva, daczára a kötelek szülői iránti tiszteletnek ellent mond az apai akarathoz, sőt nyíltságával a netovábbig megy, a midőn királyi atyjának szigorát szemtől-szemben kárkoztatja, a miért aztán a felbőszült apa botjával szemközt sújtja, később egy hasonló jelenet alkalmával kardjával akarja keresztül döfni, de azért az ifju daczra-daczczal felel és szökni készül. De végül mégis a mikor börtöne ablakán keresztül látja a nyaktóló alatt elvérzeni titkos terveinek czinkosát, leghűbb barátját: a valóság szolgájának ajkairól. — az evangéliummal kezében — hallja a gyermeki kötelesség és szülők iránti tisztelet magasztos erkölcstanát, megtörik, könnyezni kezd s a nevelés hatalma diadal ünnepeit üli az öröklött hajlamok felett. Igaz, mondhatná valaki, hogy rosz példát választék, mert itt a nevelés segéd eszközei a kegyetlenség, kintzás, szivtelenség az apa részéről, mindezekre pedig a modern nevelő nem támaszkodhatik, nem szabad támaszkodnia: de én erre azt felelem, hogy Nagy Frigyeset nem az apai akarat kegyetlenségei győzték meg, hanem igenis az evangélium és a Krisztus szelleme. Az erős jellem a kényszerre csak daczczal felel,

de a valódi nevelőnek fegyvere nem is ez. Nem lett volna talán érdetelen a nevelés mikéntjéről is egy pár szóban megemlékezni, de már is túléltem a Tekintetes Szerkesztő úr bizalmával s röviden csak annyit teszek még a mondottakhoz. hogy a nevelés főfeladata erős vallási és erkölcsi érzületet teremtani a gyermek szívében, mert csak ezen épülhet fel amaz erős vár, mely a született erőknön is diadalt arathat.

Szabéd, 1896. febr. 16.

Szabó Lajos,
kántor tanító.

Tordán, 1896 július 10.

Az ítéletem alá bocsátott értekezések tartalmáról, minthogy semmi kifogásom sincs ellenök, semmit sem szóllok, hanem van ám a kérdés ellen, a mely azon a feltett állításou alapul, hogy „a rosszra való hajlam nevelés következménye“, a mit tudtomra soha senki sem állított, és sem Ürmösi, sem Mikler nem is feleltek meg categorice reá. Nem is felelhettek; mert sem rosszra, sem jóra való hajlam s általában az, a mit hajlamnak nevezünk, nem valami eseties oknak, hanem testalkatunknak a következménye, t. i. általában a hajlam. De ez, az éri philosophiám szerint *magában* se nem rossz, se nem jó, hanem az akarathoz való viszonya teszi jóvá vagy rosszá. Vegyünk egy concret esetet. A lopásra való hajlamot, mint ilyet, a természet minden bizonnal nem oltotta belénk, mert a birtokviszonyi jog a társadalmi systemában keletkezik. De belénk oltotta ám az *acquisitio*, az *appropriatio* ösztönét és ennek módja felett rendelkezik az értelemtanácsolta akarát és ha ez nem él a hatalmával, ekkor válik, nem a hajlam, hanem a cselekvény rosszá. Ebben az értelemben kell a kérdést formulázni, mert a hogy a Közlönyben van adva, semmit sem ér.

Brassai.

Az egyházkörökből.

Kereszturi egyházkörünk ez évi közgyűlését Bözöd-Ujfaluban tartotta meg jul. 30-án. A mult évi egyik határozat tette lehetővé, hogy ily kicsiny ekklésiánkban is elfogadják hiveink a közgyűlést, a mennyiben a köri egyházak 65 frtot., egyenkint 2 frt. 50 krt. adnak a felmerülő költségek hordozására. A mai alkalomból meritett tapasztalat az új rendszer célzszerűsége mellett szól.

A közgyűlés istentisztelettel kezdődött egy kissé későbbben a szokott és jelzett időnél. Hiába! nem vagyunk még elég figyelmesek és pontosak betartani a meghívó ide vonatkozó szavait. Ez pedig a tárgyalások hátrányát idézi elő. Egyébiránt

az istentisztelet a maga egyszerűségében is szép volt. Göncz Mihály váraljai lelkész tartott egyházi beszédet Kol. 4, 17. alapján a *vallás szükségességéről*, buzdítván a *hirdetőket a hazaszeretettel párosult vallásos szellem ébresztésére*, a híveket *buzgóságra és az elismerés mellett a hirdetők anyagi támogatására*. Istentiszteletünk szépségét nagyban emelte esperes urunk szokott ékesen szóló Üdvözlete, melynek igen találó alapja: *„Ne félj kicsiny sereg, mert tetszett a ti atyátoknak . . .”* — a buzgóság és igyekezet stb. — a melyeket administrator lelkész Boér Lajos ur a hívek nevében továbbra is megígért.

A rendes tanácskozást Pálffy Ferencz köri gondnok és Raffay Domokos esperes urak vezették.

Köszönő elismerésünk érte a méltán megérdemlett jutalom. Az elismerés jutalma kísérte a köri pénztári számadást és a nevelésügyi bizottság jelentését is, melyek közül az elsőt Barabás Lajos, az utóbbit Gábor Albert aai. terjesztették elé hű és pontos lelkiismeretességgel. Segélyképen 80 frtot adhattunk működő belső ember és özvegy aainak. Tanügyünk általános képe megnyugtató. Hiányok mindig voltak, s lesznek is. Elég, hogy elszomorító körülményt nem jelezhetünk.

A felsőbb leiratok közül kiemelem azt, a mely az esperesi díjakat óhajtván szabályozni, a központi összeg mi módon való kiosztásáról kér véleményt. Erre vonatkozólag körünk véleménye az, hogy a javaslatba hozatni szánt összeg a körben lakó hívek aránya szerint osztassék ki az esperesek között, minthogy a nagyobb kör esperese több munkát végez.

E kérdéssel összefüggésben van körünk amaz intézkedése is, mely az esperesi évi vizsgálat keresztülvitelének módját az ekklésiák nagy megterhelhetése s mégis a vizsgálat pontosságának veszélyeztetése nélkül, olyképen kívánja rendezni, hogy egyöntetű számvitel és számadás készítés alapján csak az esperes vizsgáljon. S miután az erre vonatkozó javaslat csakugyan észszerűnek ígérkezik: nincs kétségünk, hogy legalább körünkre nézve az E. K. Tanács is elfogadja annyival inkább, mert a vizsgálatról így is épen oly pontos és biztos jelentéseket kap, s az ő utasításai semmiben sem érintetnek. Kíváncsiak vagyunk: minő észrevételt kapunk erre.

Körünket érdeklő tárgy volt még a köri dalkör feltámasztása. Sajnos, hogy még nem találtunk elég alkalmas ébresztő szert; de reméljük, a tett intézkedések után ez is meg lesz. Ha nem, akkor majd feltárjuk a betegség okát!

Peres ügy is volt a csehétfalvi ekklézsia és nyugalmazott kántortanítója között. Örvendetesen intézték el az érdekeltek.

Az indítványokra rossz idő járt. Sem a kapezdei növendékek legatióba járhatása; sem iskolai „*millenáris jutalom*“-díj alapítása; sem az Unitárius Conferentiára megjelenés tárgyában beadott indítványok nem fogadtattak el. A nagypénteki „*passio*“ megrövidítése, 2 szólamu hangjeggyel ellátása tárgyában beadott indítványra úgy véleményeztük, hogy az indítványozók tegyenek kísérletet s azt nyujtsák be elfogadásra. Németh István.

(Jövő számban folytatjuk.)

Képek az egyházak életéből. E-T

Nyárad-Szent-Márton — Csikfalva.

A ny.-szent-márton—csikfalvi unitárius anya- és leány-egyházközségek be vannak ékelve a hatalmas szentszék, s a vele versenyt anyagilag is ma holnap próbálkozni bátor ev. ref. egyházközségek közé. Mintha figyelmeztetni akarnák az itt már 300 év viharaiiban megállott szegény egyházközséget: „Lefelé ne gondolj, felfelé ne próbálj, ülj csendesesen s elégedjél meg, ha élhetsz.“

Jobbágyfalván alól a marosi kör leggazdagabb ny.-szeredai ev. ref. egyházközség, Jobbágyfalván a teljesen biztosított róm. kath. egyház, Csikfalvában a 250 frttal segélyezett ev. ref. egyház, Buzaházán a hatalmas szent föld. Erős felek! Erős ellenek!

De, Isten ségedelmével mi is élünk és dolgozunk. Ime egy pár adat az utolsó 10 évről:

1885-ben Csikfalvában harangot öntet s egy kis haranglábat épít az egyházközség, mert az ev. ref. egyházközség fenyeget, hogy halottainknak nem fog harangoztatni, ennek értéke	300 frt.
1886-ban 300 vékával magtárt alapítunk, ennek értéke	240 frt.
1886-ban 30 frttal a ny.-szt.-mártoni gidres-gödrös iskolát kideszkázzuk	30 frt.
1887-ben Buzaházán iskolahelyet veszünk, melynek értéke	200 frt.
1888-ban Buzaházán iskolát építünk, építési költsége	600 frt.
1888-ban iskolai célra több ny.-szt.-mártoni és csikfalvi adománya	130 frt.
1889-ben a csikfalvi unitáriusok az egyházközségnek egy iskola telket ajándékoznak, melynek értéke itt	1000 frt.
1889-ben több csikfalvi unitárius tanító fizetési alapul tett kötlevéiben, igaz, de ennek köszönhetjük, hogy tanítónk lett	917 frt.
1890-ben újra fedjük a templomot, a koronát kifestetjük, 30 frttal szószéktakarót veszünk, áldozatkészségből	150 frt.

1891-ben Jobbágyfalvában áldozatkészségből szószék-takarót és egy kis harmoniumot veszünk	65 frt.
1892-ben adakozásból újra fedjük a ny.-szent-mártoni tornyot	900 frt
1893-ban Buzaházán harangot veszünk adakozásból	150 frt.
1894-ben Csikfalvában egy korszerű iskola készül	2900 frt.
Ez utóbbi összegből 400 frttal igaz hogy tartozunk s így csak 500 frtot kellett volna felírnom, de Isten tudja, nem a csikfalvi hiveknek kell-e ezt is leróni?	
1895-ben több csikfalvi iskolai célra ajándékoza	150 frt
S így a tiz évi áldozatkészség összesen	<u>5722 frt.</u>

A csikfalvi új iskolához cserfa anyagot ajándékoztak ezen felül mosoni nagybirtokos tek. Daniél Ferencz úr és tek. Szántó Elek úr, kik, dicséretre nem szoruló tetteikért, fogadják egyházunk halás köszönetét. Hozzájárultak még tek Kövendi János úr s Nagy Mihály úr Vadadról, ugy szintén a vadadi, szentgericeői, nyomáti unitárius ekklésiák, kik és melyeknek a csikfalvi hiveken kívül szintén részük van abban, hogy Csikfalván is a millenniumra iskolánk lehete. Pótolja ki Isten gazdag tárházából szives áldozatkészségüket!

Önérzetből, de nem büszkeségből mondom, ha semmi egyebet nem tettünk volna is 10 év alatt — a buzaházi és csikfalvi iskolák létrehozásán kívül — melyek csakugyan e 10 év alatt a semmiből állottak elő Isten segédelmével, nemeslelkű emberek segítségével — akkor is azt hiszem, nyugodtan felelhet az egyházközség az „Unitárius Közlöny“ februári számában megjelent, a szerkesztő úr által lelkesedéssel írt cikkére ezt mondván: „Nt. Szerkesztő úr! A ny.-szent-márton --csikfalvi unitárius anya-s hozzá tartozó leány-egyházközségek is készültek a nagy nemzeti ünnepre.“

Ny.-Szt-Márton, 1896 február 6-án.

Fazakas Lajos,
unitárius lelkész

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— A nemzetközi unitárius Conferencia nagy sikeresnek ígérkezik. A bejelentésekből ítélve mintegy 500 unitárius fog résztvenni. A tárgysorozat ez: szept. 6. a) Megnyitó ima Gál Miklóstól b) Egyh beszéd Ferencz József püspöktől. c) Üdvözlő beszéd a Conferencia tagjaihoz Báró P. Horváth Kálmán főgondnoktól. d) Ugyanaz a budapesti egyh. gondnoktól. e) A külföldi követek válasza. — Szept. 7-én a) a Conferencia megalakulása reggeli 9 órakor. b) Elnöki megnyitó Daniel Gábor főgondnoktól c) Titkári előterjesztés a külföldiek üdvözlőéről Boros György titkártól d) Felolvasás Péterfi Dénestől, Dawson Vilmos úrtól a Britt és külföldi unitárius társulat elnökétől; Dr. Smith

Vance theol. tanár úrtól Angliából, Williams Henrik úrtól, az amerikai unitárius társulat képviselőjétől; Kozma Ferencz tanfelügyelőtől, e) Bezáró beszéd Ferencz József püspöktől.

— **Unitáriusok az Alföldön.** Az unitarizmusnak a magyar Alföldön fejlődésnek indult fáját ezelőtt 300 évvel a vihar kitörte; de hogy gyökerestől ki nem tépte, azt mutatják az elrejtett gyökér megújult hajtásai. Valóban csak így, a természet alapján fejthető meg, hogy ez eszme, az egy Istenség eszméje ott ütötte fel fejét és itt terjedt, hol ezelőtt századokkal már csaknem győzelmet aratott. Minden falujnak meg van a maga külön természete: lehet, hogy e termékeny alföld épen az unitarizmus fejlesztésére, terjesztésére bír igen nagy hajlandósággal. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy minden elnyomás ellen, részünkről minden izgatás nélkül évről-évre szaporodunk és pedig rohamosan, mert Oroszában 1896. jan. 1-én 145 lélek volt unitárius, és ma alig három hó elteltével 450. II.-M.-Vásárhely és vidéke unitáriusai-ak száma 1200-at meghaladta. Nincs a vidéken egyetlen város. nagyobb község, hol néhány unitárius család ne volna. Nagyon természetes, hogy a szaporodással a gond is nő. Jóllehet minden unitárius tehetsége szerint meghozza az egyháznak áldozatát, de ne feledjük, hogy kezdőkkel van dolgunk, hogy semmiből egyházakat teremteni a nagyon szűkös életviszonyok közt — melyben magyar népünk jelenleg van — alig lehetséges. Itt valami gyors intézkedésre van szükség! Egyik kartárs nagyon szépen megírta az u. n. missziói állomások felállításának helyi módozatait, lelkesedtünk a tapintatos író eszméin, megtapsoltuk; de a szép terveket tartalmazó füzetkét elfeledtük. Itt az ideje, hogy megint beletekintsünk, az idő parancsolja, hogy abból a tervezett sok missziói állomásból ne többet, csak egyet felállítsunk: mert 1200-at meghaladó lelket filialis módon adminisztrálni és papi gondban résziesíteni alig lehet. Itt van az eszmékben és lelkesedésben gazdag millenáris év, használjuk fel az alkalmat. A millenáris alapnak, ha célja nincs megállapítva, állapítsuk meg . . . célja részben missziói állomások felállítására! Mert kérdem: ezeréves ünnepélyünkön teremthetünk-e hasznosabb, monumentálisabb emléket, melyre büszkébben tekinthetünk, mint a magyar alföldi rendes missziói állomás?!

Nagy Lajos s. lelkész.

— **Az unitárius Conferencia tagjai** szept. 5-én a budapesti egyház-község tanácsstermében előértekezletet tartanak, mire a tagok figyelmét felhívjuk.

— **Ezerévi unitárius egyházi beszédgyűjtemény.** Van szerencsém jelezni, hogy a tervbevevő millenáris beszédgyűjtemény nyomdai munkálatait még e hó végén megkezdeni szándékozunk. A mű tartalmazni fogja vallásközönségünk szeretett főpásztorának, a papnövelde tanári, esperesi és lelkészi kara nagyobb részének dolgozatait. Az év és a papi munkakör minden alkalmához lesz egy vagy több beszéd. Arról is gondoskodás van, hogy szent vallásunk sarkalatos hitelvei, erkölcsi és társadalmi felfogása egy-egy beszédben kifejezést nyerjen. A mű nemcsak a lelkészek kezében lesz egy gyakorlatilag is értékesíthető könyv, hanem élvezetes olvasmány lesz másoknak is, úgy, hogy a család bibliája mellett — hisszük — szerényen helyet foglalhat. Sőt merjük mondani, hogy a hitfelekezetünkön kívül állók is nyugodtan kezökbe vehetik, elolvashatják.

A mű ez év folyamán fog megjelenni, de hogy minő terjedelemben, azt megmondani a sokféle kézirat miatt bizonyosan nem lehet. Így az ára sem határozható meg előre. De drága semmi esetre nem lesz annyival inkább, mert a vállalat megett nincs semmi anyagi haszonra való vágyakozás, törekvés. Főczél az lévén, hogy létre jöjjön s papságunknak egy méltó millenáris emléke legyen. Teljes bizalommal kérem a czimzett urat, hogy megrendeléseivel sziveskedjék czélunk elérésében, a mű létrehozásában segítségünkre jönni.

Egy háromszáz éves multu, hű és komoly törekvésű papi testület akarja lerázni magát az elrejtőzés homályát s óhajt a világ elé jönni s megmutatni, hogy az Isten országáért minő fegyverekkel harczol.

E-T.

E-i

red

Egy szegénységben és nélkülözésekben, v harokban és megpróbáltatásokban megédzett kicsiny vezérkar akar részt venni szent hazánk ezredévi harmonikus örömében egy állandó értékű, közös erővel létrehozott mű előállításával.

Erősen hiszünk, hogy e czélunk nem hagyja érintetlenül nagyrabecsült czimedet s éppen ezért kérem, szíveskedjék megrendelését az idezárt íven augusztus 25-ig multhatlanul megtenni. Egyben méltóztassék megengedni, hogy ha jelen megrendelő ívet, megrendeléssel vagy a nélkül, irt időre vissza nem kapom, ugy becses czimére egy példányt megrendelnek tekintsünk.

Az egyházközség és iskolák könyvtárai számára a megrendelést annyival inkább indokoltnak tartjuk, mert így a művet a későbbi időkre nézve is hozzáférhetővé tesszük. Szegénységünk nem engedi, hogy sok ezer példányban tegyünk későbbi időkben is megkaphatóvá — Egyuttal a vezetése alatt álló egyházközség énekvezért is kérjük, felhívni a megrendelésre, hisz rájuk nézve is gyakorlati szükségét pótol.

Hittokoni kiváló tisztelettel lévén

Sepsi-Kőröspatakon, 1896. augusztus hó 12-én:

(Háromszékvármegye.)

Simó János,
unitárius lelkész.

— Tordátfalván f. év augusztus 23-án magasztos egyházi ünnep volt: papbéköszöntés és toronyszentelés. E kettős örömnappal valóságos megnyilatkozása a falu s így a közeli, mint a távoli vidék unitárius lakói hitbuzgóságának. E lelkesítő örömnappal csaknem egy kis zsinatnak mondható. A fiatal lelkész Kelemen Árpád, mintegy 1500 áhitatos hallgató jelenlétében tartotta meg papi bekö-zöntőjét. A beköszönő lelkész Kelemen Árpád, a papi pályára való tudományos készültséggel fejtegette, miképpen lehetünk Jézus igaz követői. Kellemes ihletett papi hangon, teljes nyugodtsággal eladott beszéde teljes meglepődését, tetszését nyerte meg az ünneplő közönségnek. A papbékítási tisztelet Kozma Dimén, énlaki lelkész végezte. Igen szép beszédben a papi hivatás magasztosságát melatatta fel ezek után a nagy ünnep másik részét, a toronyszentelést végző szónokok lépnek a szószékre, Ürmösi Sándor, tarcsafalvi lelkész egyházkörünk e szintén derek fiatal papja az ünnep méltóságának megfelelő beszédben mutatott rá a tordátfalvi hívek vallásosságáról tanuskodó új toronyra. Ürmösi S lelkészt a szécséken Boros György theol. tanár követte, kit e szent ünnepre falu feléi köztisztelete, közóhajtja és a viszonszeretete hozott Kolozsvárról szülőfalujába. Nekünk, jelenlevőknek valóságos élvezet, gyönyörűség volt beszédét végig hallgatni. E beszédből többek között a legszép erények egyike volt kivethető. A toronyot, mint a vallásosság, a kö-zért való lelkesedés központjelzőjét, mint irányjelzőt, mint villámhárítót mutatja be. Valahányszor megszólalnak e toronyban a harangok, Istenhez emelkedjék minden kebel. Ez irányjelző mutassa az utat a távollevőknek a haza találásra. Miként e toronynak minden pontja, szeglete egy pontban, a toronygombban találkozik, ugy találkoznak e község lakói szívből, lélekben a már díszes toronynyal ékeskedő szintén díszes templomban s hadd álljon ez a torony örökre, mint a torony örökre, az Istenhez való fel-emelkedés jele. Bámulatos, hogy ez ünnep az örömezzet, a vallásos buzgóság minő magas fokára emelte az összesereglett nagy sokaságot. E szent ünnepen elhangzott gyönyörű beszédek felemelték, lelkesítették a nagy közönséget, a kiknek barátár alig egy pár héttel a jég egészen semmivé tette, valóságos gyógyító-ír voltak. A kettős örömnappal közösbéd követte. Az ebéd közben elhangzott sok szép pohárköszöntés sorát Boros György tanár kezdte meg, ki egyházunk fejét, büszkeségét, főt. Ferencz József püspök urat köszöntötte fel. Felköszöntötték még Boros György tanár urat s vele együtt a többi ünnepi szónokot s a beköszöntő lelkész atyját is, a jelenlevő Kelemen Albert esperest. P. M.

E-7

Első kísérlet. Az unitárius lelkészkar kezét fogott és megakar jelenni a nyilvánosság előtt. Fennebb közöljük Simó János lelkész felhívását. Első kísérletnek nevezzük, mert ezen a téren kétségtelenül az. Van valami érdekes, valami meglepő ebben a férfias elszántságban, mert maga a lelkészkar nincsen abbau a helyzetben, hogy költséges kísérleteket legyen, de van és kell hogy legyen módja arra, hogy egy unitárius egyházi beszéd irodalmat teremtsen, mert ilyen még nincsen — a nyilvánosság előtt. Mi ezt a mozgalmat minden ízében ösmerjük, az a miénk is, tehát teljes bizonyossággal szólhatunk olvasóinknak arról, hogy a mi lesz, az komoly munka lesz, s reméljük, irodalmi értékkel is fog bírni. Mi is kérjük mindazokat, a kik az unitárius eszméknek ilyen uton való terjesztését óhajják, a kik a lelkészkar sikerét magukénak ismerik, legyenek bizalommal, a kibocsátott felhívást tegyék magukévá s rendeljenek meg egy-két példányt, mert ez valóban unitárius érdek!

— **Egyházi énekek gyűjteménye** cz. alatt ép a napokban került ki sajtó alól Iszlai Márton pályanyertes műve. E munkát, mely nagy és hosszas fáradság gyümölcse, annak idejében a szakértő pályabírák eléggé méltányolták, mi most csak Kunosi és fia nyomdáját dicsérjük a díszes kiállításért. Reméljük az iskolák méltányolni fogják az E. K. Tanács áldozatát, mit e könyv létrejövele érdekében hozott, s igyekezni fognak már a jelen tanév kezdetén azt használatba venni. A könyv a szerzőnél rendelhető meg példányonként 1 firtjával, mint a kit az E. K. T. az elárúitással megbízott.

mod

— **Aratási hálauinnepély** a homoródi fürdőn. Aug. 16-án ez évi gazdag aratás és a jó idő nagyszámú közönséget gyűjtött össze, a mely valláskülömbőség nélkül buzgó lélekkel imádkozott az unitárius lelkészszel s áhitattal hallgatta végig a természet szép templomában Gáll József unitárius lelkész beszédét. Az ünnepélyen a h.-sz.-mártoni dalkör énekelt Györfi István tanító vezetésével. Az ünnepély sikerét fokozta két angol és egy amerikai testvérünk Dr. Chester jelenléte, kiket Kovács János tanár az ünnepély végeztével egy tartalmas és tanulságos beszéd kíséretében mutatott be az ünneplő közönségnek. V. A.

E-1

— **A „Ferencz József püspök jubileumi emlékéből“** — sajnálattal értesülünk a 27-ik lapon V. szám alatt közölt névsorból Fazakas Lajos ny.-sz.-mártoni lelkész ur neve kimaradt Szíveskedjenek azok, kiknek az „Emlék“ meg van, ezt a nevet bejegyezni az említett helyre. Kéri Boros György.

E-1

— **Vogel Károlyt** a Gámán nyomda derék vezetőjét súlyos csapás érte nevének aug. 27-én bekövetkezett halálával.

Gy.

— **A tordátfalvi új torony felszentelése** és az újpap beiktatása alkalmával 1896 aug. 23-án tartott bál jövedelme 51 firt 70 kr. Leütve a költségeket 11 firt 70 krt, marad tiszta jövedelem 40 firt., mely összeg az új toronyba felállítandó óra-alap javára fordítatik. Felülizettek: Ürmösi Károly pesti segédlelkész 30 kr., Kelemen Albert maroskőri esperes ur 30 kr., Pálfi Györgyné urasszony 10 kr., Boros György theologiai tanár ur 80 kr., Pap Mózes tanár úr 40 kr., Patakfalvi Domokos 30 kr., Raffaj Dániel 10 kr., Ferenczi Áron tiszt. úr 80 kr., Firtos Áron 10 kr., Gál Kálmán tanár ur 10 kr., Végh Gyula 1 firt, Pálfi Mihály 50 kr., Szabó Gergely tanító 50 kr. Mely felülizetéseket a rendező bizottság szíves köszönettel fogad. Tordátfalva, 1896 aug. 24-én. A rendezőség nevében Péter József tanító.

E-7

— **Óriási jégvihar** semmisítette meg Küküllő és Nyikó menti hiveink és belső embercink összes tavaszvetését és terményeit.

A természet

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A **fejedelem és papja** Tarcsafalvi kálteményének második kiadása is hatalmasan megindult. Közelebből Oszváth Gábor esperes ur 100 pld., Kelemen

mod

11
00

Albert esperes ur 200 pld. József János ur 50 pld., Magyary Géza ur Kolozsvárról 100 példányt rendelt meg, utóbbi azzal a szép szándékkal, hogy ingyen kiossa. Ki mondhatja ti közületek, hogy szegények vagyunk, mikor ilyen erős bennünk a lélek!

G. I.
Az udvarhely egyházköri D. F. főkegyelet 896 évi aug. 9-én Jánosfalván népes gyűlést tartott. Egyed Ferencz elnök, beteges állapotára való hivatkozással, bejelentette lemondását, kiterjesztvén azt az egész tisztkarra is, miután a három éves ciklus eltelt. Ennek folytán a tisztkar újra alakítását tűzte ki tárgyalásra, mely a következőkép ejtetett meg: elnök Sándor Gergely derzsi, alnök Vas István, titkár Pál Ferencz, pénztárnok Kisgyörgy Sándor és könyvtárnok Egyed Ferencz — mindannyian egyhangu felkiáltással.

Volt pénztárnok beadja az elmúlt évről a számadását, mely minden tétéleiben helyesnek hagyatott. Örömmel hallottuk ennek kapcsán, hogy főkegyeletünknek — bár a Jókai műveinek megvételével tetemes kiadása is volt — 100 frtot meghaladó vagyona van s tagjainak száma 60-on felül.

Ezt követőleg Tarcasfalvi költő tagtársunk olvasta, illetve szavalta el ideál czímen írt egyik — tartalmas és hangulatteljes — újabb költeményét, melyet a gyűlés — hangos éljenzéssel nyilvánított tetszését és elismerését méltán öroemelte ki. Ev alkalommal kimondatott, hogy az őszön egy gyűlés trtásék s előkészítése munkabizottságra bízott és a volt tisztkarnak elismerés szavaztatott.

J e l e n v o l t.

Ex.
Szerkesztői izenetek S Gy. T-Szt-Gy. A kifogásolt eljárás kizárólag az egyházkör dolga, tehát ott teendő vitatás tárgyává, a köri közgyűlésen. A cikket nem közölhetjük — Várfalvi hallgatónak. Az 1-ső kérdésre A „szent lélek“ nem fölösleges a mi értelmünk szerint Legfennebb arról lehet szó, hogy a jelzót kell-e használni és mikor? A 2-ikra. Még nincsen eldöntve végérvényesen, hogy az „Ésküszöm“ kifejezést szabad-e használni, tehát a lelkészeket nem lehet korlátozni abban, hogy belátások szerint járjanak el. A 3-ikra, minthogy magántügy, csak sajnálatunkat nyilváníthatjuk. Eszünkbe jutott a népszerű közmondás: kettőn áll a vásár — Többeknek Intézkedtünk hogy máskor ne legyen fennakadás.

150
Az „Unitárius Közlöny“ mindenik évfolyama kapható. Egy évfolyam ára 1 frt 20 kr. 3 frtért három évfolyam bérmentve. Mindenik kiadvány megrendelhető Boros György egyleti titkárnál Kolozsvárt, rózsá-utca 2. sz., vagy Gáll Lőrincz pénztárnoknál Kolozsvárt, víz-utca 5. sz.

170
A fejedelem és papja elbeszélő költemény Tarcasfalvi Alberttől. János Zsigmond fejedelemről és Dávid Frencz püspökről. II-ik kiadás. Egy pld. 10 kr. 25 pld 2 frt 25., 50 pld. 4 frt, 100 pld. 6 frt, 200 pld. 10 frt, 300 pld. 12 frt Népszerű, tanuságos, kedves s mégis olcsó!

TARTALOM: Készülődés (Költemény.) Tarcasfalvi Albert. 145. l. — Milleniumi ima iskolás gyermekek számára 155. l. — Egy pár atkalmi gondolat. Id. Daniel Gábor. 147. l. — Egy ezredévi unitárius gyűlés. Boros György. 150. l. — A rosra való hajlama rosz nevelés következménye-e? Szabó Lajos. Brassai. 152—153 l. — Az egyházkörökből. Németh István. 153 l. — Képek az egyházak életéből. Fazakas Lajos. 155 l. — Egyház és iskolai mozgalmak: A nemzetközi unitárius Conferencia. Unitáriusok az Alföldön. Az unitárius Conferencia. Ezredévi unitárius egyházi beszédkgyűjtemény. Tordátfalván. Első kiserlet. Egyházi énekek gyűjteménye. Aratási hálaünnepély. A „Ferencz József püspök jubileumi emlékéből“. Vogel Károly. A tordátfalvi új torony Otiási jégvihar. 156 l. — Egyleti élet és munkásság: A fejedelem és papja. Az udvarhelyi egyházkör. Szerkesztői izenetek 159. l.